

ՅՈՒՆԻԱԿ ՀԱՅԵՐԻՆ ԶԵՌԱԳՐԱՅ ԵՆՈՐ-ԲԱՅԱԶԷՏԻ

Յոռացի Ընտարաց Մ. Աստուածածին մայր կնի-
ղնոյնը:

(Ըրբ-ն-ի-ն-ի-ն-)

36.

Ա Ա Մ Ո Յ

Ռ.Ղ.Է = 1648.

ՅՈՒՆԻՐԵՐ 513. - ՄԵՌՈՒԹԻՒՆԻՆ 40X26X12սմ.:
- ԳՐՈՒԹԻՒՆՆԻՆ մարտի, երկուն, իրարանշար 29X
8 սմ.: - ԳԻՐ՝ բարձր, թամաք սև, վերնագրերը,
սկզբնաստղերն-ը սկզբնաստղերը կարմիր. տող 35:
- ՆՆԻԹ՝ թուղ, իրարանշարը ճարճացած երկու
իւրարու փակցած թերթերէ, որոնք մաս մը քա-
ղցելով պարագ թերթեր ձեւացրած են: - ՎԱՅՄՐ
կաշեպատ փայտ: - ՄԱԿԱՂԱՍԵՆԻՑ ՊԱԶՊԵՆԱԿ լկայ:
- ՂԱՅՄԱՍԵՆՈՒՍ մարտի, պակասած ընծի, վերջերը
բացակա մատուած: - ԿՆՏՐԱԿ ՅՈՒՆԻՐԵՐ էլ 1-ը 2-ը,
513ը: - ԼՈՒՍԱՆԵԱՂԱՍԻՐԻՆԻՎ զկապարդին ու զար-
կագրերը շարարած քանդ են: - ԳՐԻՉ Բազարատ.
ՏԵՐ՝ Բարսեղ քահանայ ՏԵՐ՝ Երնշակի Շողոմ զիւր.
Թուական ՌՆԷ = 1648:

ՅԵՐԱՍԱԿԱԳՐՈՒԹԻՒՆԻՆԷ ԷՂ 2ր (օտար գրէ-
ներ՝ Կոստանթնուպոլիս). 1. Ես գաւիթա գրեցի մէկ բերան
ուրիւ ապէք ամեն թժ քաճըստ՝ ինչոց: 2. Ես միգուտ
գրեցի թժ քաճը: 3. Ես միգուտ ար մեր երայ թժ
քաճը ամեն այս և իր (ւրտ) արեւոս դաւի:

ԷՂ 3ա (նշնգրէն). Ի նոստան միգուտ շատ բա-
ռաւ ճայտէ պին շրթին արն հասնին պին արգանուն
պին պին Եղարին եւ ձեք Տալ:

ԷՂ 93ր (օտար գրէն) - Կնիս գառար պղտամ
գրեւթ թարեղեն պտուտ (եւ սուրբ բարեգրեք):

ԷՂ 94ր (այլ գրէն). Ես անտրժան վարդանու
գրեցի մայրի լին թիւն ուրիւ ուժ ար կարգ- միկ ու-
ղրիւ տայ:

ԷՂ 95ա (նշն գրէն). Ես անտրժան վարդանու
գրեցի սպրիթ ժանի թժ և միգին ձեռ սիրող ուժ
լայտ կարգա մէկ բերան ուղրիւ տայ իմ ծննդաց Տա-
լուն ձեռ:

ԷՂ 122ր (այլ գրէն) - Եր ար կարգ- ուղրիւ տայ
գրողին:

ԷՂ 151բ (բուն գրէն). քն ձեռ քո անհա խա-
նար Տուրքի և մարգարեան թժը. ուղրմես սուսայրի
գրայ:

ԷՂ 161բ (այլ գրէն). - Կնիս յարգ պարտանան
1846ին գրեցաւ:

ԷՂ 189ա (բուն գրէն). Ո՞՞ ըստեր ճայտը
և եղացեք աղաքմ գէնը. յորժամ ճանգրիպը յայտ
ստեղծ, առաջիկ թ բերանմժ քն ձեռ սպրի ձի, ուղրմես
մեղուցից գրէն. մեք բարձրտ:

ԷՂ 189բ (այլ գրէն). Երայտակ է նր գրէն
կարողեան յորը (= Տոն) մայրտեհ ամբիւն եղայրն
թարեան արեւն մարգարե թ գուսն Եր. կարողեան
եղիցեան ըստեղուտ ուժ ար ծախ կամ գրուէ ման
կայրեէ և յախայն առք թն մամ մայրի մնան.
ձեռամբ իմով աւ թ յիշատակ:

ԷՂ 220ր (այլ գրէն). Ես անտրժան տիրացու
միթթար գրեցի մայրի լին:

ԷՂ 254ր, 255ա, 361ա (այլ գրէն). Կնիս յա-
կար պարտանան:

ԷՂ 330ր (բուն գրէն). Ո՞՞ ըստ մանկուց կնի-
ղնոյ. ոք ճանգրիպ ան. կարգավոր կամ արեւա-
կելով ճայտեք թ ձեռ մեղար արէն բարարտու:
Եւ ճարն թից յաճեանն որ բարգմ աշխատանաք.
միւնէ և մէ. տեսըն կոկեան: Եւ այլք և մեղարու
կոկեցի և գրեցի: ճայտեք թ ձեռ որ թ բերանով ձեռ
սպրմի սուսայր (այլ գրով շարունակուած). քն ձեռ
սպրման սուսայրի գրաց ար բարեղին, և կարգելին
գրիւն և ճարն սպրի և մեր գուրտտին. և որ-
պոյն յաճապին, և իղին. և միտին, և կտես
բայն մարման սրամարն յաճապին, և երբորն
Ղա կարն և քեւերն սրամարն. և ճարեանին ու-
լանին. և անայտթաւնին և ճարեղորն ար յաճ-
ուէփին: և ոք երպարն ունի թ ք գրից վերայ.
սպրման կնիգանեց և ճանգրեցըն ամեն և ոք
սպրմի:

ԷՂ 504ա (այլ գրէն). Ես անտրժան տիրացու վա:

ԷՂ 511ա (գիտար յիշատակարան), փառք և
զարկի, անհանելի և սահմանակ գաւտան թն. ճամն
գաղգմիք. զուգարն. զեճայր. ինչայր. անդի-
և մտնիննարթի. եւ թն և նշն թն. միտ թն.
ճարայի. երի անհանար թն. և մի անս թն. ճար-
չաճան: և ճարեցանն զար թն. փառք վերա-
ուստէ՝ թ ինչայր. և առայր. յառաքն և յա-
գաւնին. յաճմա և թ ճարեցանն. յախանան
յախանելուն ամեն: Ը՞ ըսն. գործակից, ճար և նր
ճար. ստեղծել զեղին և զեղիք. Զերնայ ճարայ
իբնէ զխառն. և վայրայր. զնա գաղաք ան-
մարնակն ճարեցանն գառար. թ փառարանն անհան-
ան թն. այլ և զայժամայր զեղին արեւակարն.
և ճարեցայր լուսին և փառարեցանն սահմանք:
Զերիկր գերագորեցայ ազի ազի ծառայք. և անկաք. և
բուսայք. և երեւել ծառայք. և զանազան պարզիք
յարինեց թ ճամն. և թ ճամն. և թ անուար. և
լայր զուգ. թալանք. և զերիկր գաղաք. և
անհանաք. զանգր և արեւակարն. Գնա անհանցուն
ստեղծել զմարն թ գաղաք իւր անս թն. և կա-
րայր զնա ար. և թարք. և ինչան թ վր ձեռ սար-
նայրայր գաղաք աշարճու. և զնան ճարեցանն ընդ
ձեռամբ մարգար զար ստեղծ անայրն արիւն: Եւ ևս զնա
թ գրարան անհանակ թ մէլ կնից և մաճա պա-
տարան թն նմա շառն թ մարայր զխառն թ բարձր և
չարի. և յառաքան. նմա. զն յնա պահելի պատախ-
րանին. բարձրայր անն զնա յնա գերայր փառ
անհանաք. և ինչն արաղանն թ ճարեցանն թ ձեռն
կնից ար ըստեղցայ յարամար իբնէ աղայր զպառն
ճարարեան: Եւ զն զն մէ պահելով զպատարան
անհանաք. և ինչն արաղանն թ ճարեցանն թ ձեռն
գրարան. ստեղծելու. թ վայրայր և թ յարմար
գրարան. և արամաք ընչեցաւ. թ արամայր յերիկր
յայր և փառարան անհանակ զանցա պատարան յառա-
գան. և ինչն արաղանն անհանակ զան ընկաւ: Եւ
յնա անցանելի արարի յառաքան ինչն ընկաւ: Եւ
զար գրարան յարաք. բարձրայր զնան թ ճարեցան
և ճարարեք անայրն. Գրմէլ կարգ արման անն
անն սպրման իւր անհանակ և արաղանն ընդ
անհանակ զեր ստեղծանան յայրիկն գաղաքար ըստ:

չարանքն այլ զժողովրդի հայրենիքն արժանի թիւն իւրով յայդս Լուսնակն. առաքելոս զմիտն որքն զնոցանիմն իւր, որ էին եւ զպիտա մարմին բաւականապէս 'ի սրբս կուսն աւանդով: զմիտ ամ բաց 'ի մեզաց. եւ խառնեաց զանշալարիքն եւ զանձանձ անձանթիւն 'ի մահկանացու մարմինս մեր զոր էաւ 'ի նր կուսն. եւ ծնաւ 'ի նմանէ ան եւ մարդ կատարեալ ազգասանիկ միով ընուածի կուսածին մարմնով, կամու հարս եւ նր հարցոյ: Եւ շըջեաց 'ի վրէրի անյայտարար անն երեսուն: Եւ կատարեալ հասապաւ. կին 'ի մկրտութիւն 'ի յորքանման զի լուսեղի զմեզ ապամոյ: Ահա՛ յիշով հարս 'ի վերուստ զայ է արիկ 'ի սրբիկ. ի ընմար հարսն արջոյ յայտնելով շնորհակտ ամ տրեկան: Եւ արանիկ Խորհուով զպաւ բազնի էւր: զմեկեաց յարցոյ: Չոր տեսեալ տարեալս հարս առ իշխոյցի, զորոտտ սրբանց, զանգամաւ լլծիտ հաստասեաց. զպիտապա թշնկեաց եւ զմի զքուս 'ի մարդկանէ վերայոց: Չոր տեսեալ տարեալս ազն ճրեկց. եւ նուխահեալ ընդ բարեգործութիւն, մասնեցին զնոմ ճիւղման զատարարն 'ի գոտաստան մահուս. զոր ինքն կամուս եւ զունն. եւ ս' ի հարկէ. բեւեալեցին 'ի վրէրիսէս փայտին: Արեգակն խաւարեաց. եւ լուսինն ծածկեաց զլոյս իւր, եւ առտեղէ ճարնայլին. երկիր շարժեցան: Վերջ գտաստեցան. եւ վարչազոյր տամարին հնչեալ յերկուս: Եւ յոր ժամ ինքն կամեցաւ. մեռան 'ի խաչն մարմնով. եւ կենդանի եր ինուութիւն. առեղանց զմարդկայլն հոգին 'ի ձեան հարս. խոցեցաւ 'ի յոնց զի զվերս կողածին ընկնուէ: Այլ 'ի կողին արեան եւ ըւր. որ բերէ զտարտաբոց հարցորուծն մերջոյ. արեան նր. եւ զմկրտութիւն ըսին: Ելան 'ի գերեզմանի 'իբրեւ զմարդ եւ յարեալ յաւարէ երկրորդի իբրեւ անոն: Եւ յետ յարութիւն երեւեցաւ առաջնայն արքայ. եւ 'ի քառասներորդ առաջ կատարմանն. անցան զնա եւ հարձարուս առ հայր 'ի յերկին: Եւ առաքելոս փառակիցն իւր ըլցողին նր որ էին 'ի վերնաստանն եւ իմաստաբոցն զառաքելանն իմաստութիւն եւ գիտութիւն. եւ զվարչոս որ ցուեցաւ յարարակեն. անց 'ի վերնաստան ժողովոցն 'ի մի 'ի ձեան հոգոյն արջոյ: Իսկ նր առաքելոսքն հրամանաւ ան վիճակեցին ըրաիեղբար ամ. եւ ելին քարոզել ընդ թիւն աշխարհս. եւ ծնունդն ամենեանն նր զերթորուծութիւն եւ զմի ծնութիւն. նան եղևորհուսով անուրեւնութիւն քն. զարձարցին զաշխարհս յանգրտութիւնէ յետ. գիտութիւն. հաստատեցին կեկեղեցի. եւ մկրտեցին զհաստաղլն յստան հարս եւ որքոյ եւ հոգոյն արջոյ: Կարգեցին յիմ անդին եպիսկոս. երկրապետ. եւ սարկազմն: Եւ ինքեանք փոխեան յաշխարհս. որք մահուսն եւ որք շարժարածք յանուն քն: Իսկ յետ նց ելին հոգիարարք հրաջ. եւ զորոմ որ սերմանեցին դարձ հնրուածորոցն արեկին նր. եւ սերմանեցին զաղբալիսաւ եւ զքնու հակառակ 'ի մարդիկ. Եւ յորժամ հաստատեցաւ կարգ քրիստոնէսէն կեկեցի եւ քնջարծութիւն. եւ սասնանեցան կեկեղեցի մաստաղլ. առաքելակոց. եւ միգրեակամք. եւ աւետարանակամք. զոր անուանի տասներկորդ. թովմապէք. զոր միահամուսն քի սեղ ժողովոցն իբրեւ զգծողիկ եւ զպատաղապի սպի սպի բազմաբնակ եւ զքաղաքանապետ 'ի տուն Կերոնականս. եւ յիշատակ տարեկ նր անձանին. եւ որքոյ նորին. եւ հնրին յովանուս. եւ նրոյն սուրբանի. եւ նր առաքելոցն. եւ սքջ թրգոցն. եւ նորմահարցն. եւ միգրեցն. միաբնացն եւ թրգոցն. Կենդիցն. եւ կու-

սանացն. միաբնայն զնոմ վկայիցն: Այլ եւ ունի յինքեան զկարգադարձի քահայց քառասորոցաց զոր յարորտ եղարդ ան կարգեաց. եւ իւրեկց հրեպան եմք. այլ եւ որքն առաքելոս հանգրծ եւ ինքն թղթովքն կանթուղիկեանց. եւ աւետարանս հովհաննուս. զորն ընթեւեւուն 'ի քառասորոցաց աւետար 'ի նր յարուին քն եւ զբովանակ չորեքանաս թուղթման զարգացով. եւ զնորման մարգարեան ասայլան. զոր միտայր յարեւնեալ կոյ միով նշանաւ. սինեալ յաւուր ննչեղեանն քն անմարդ քահայց բար ասորն. մինչեւ զայ հասանէ 'ի նոյն առ ծնչեղեանն քիլիցն. զի հնրութիւն եւ գերեւորութիւն արքայապետ եւ զերեւորի Լուսնակն մերջոյ. եւ նր յարորայ հարչութիւն. զբնեաց զոր գիրտ 'ի հարչութեանութի ան փիլիպոս ինքին: Եւ անչեղեկան մեր որ եայլին Կրեցաւ 'ի թղթն Կրտաւ. ա. եւ. զէ. Բ. արեւեստութիւն նրա՛ն անձանին եւ յովանուս կարողեանն. եւ նրոյն գրեթորի լուսնարին. եւ ամ արքոյն ոչորման քն ան սասցողի քրոյ: Ար բարեղին ծնողացն եւ արքոյն եւ զստեղացն եւ իջարց զուկանն եւ քեւերն սխմարին. եւ ամ ազգականաց նորս Ով նր մանկանքն կեկեղեցոյ որք հանգրկել յայտ անգղ ապաքն զնեղ հարս եւ երթար ի բերնով ան ոչորմ տացեր. զմեղաւոր զլլն բազարատին. եւ զուսուցին իմ զանկանար. որ իխա լաւ փարպետ եր: Եւ ես մեղաւորս. յաչգի կարցել ունեւ: Դարձ յինչեց թըբամարեկն այր բարեղն. եւ ծնուաքն զարեւն. եւ զուրլատեն. իւրայն զուկան. եւ քուրն սխմարն. եւ ան ոչորմ տացեր: Դուն յինչեց թըբամարեկն որ բարեղն եւ կոչակիցն զիլիսն ոչորն յովանուս վարդաւ իսկ նր գիտան. եւ զուսեղն մարման, սխմարան եւ զուրլատեն: Եւ հանգրեղալ զուսուցն սուրանեանն եւ ան ոչորմ տացեր ամն: Ել ը 5130 (սուն գրչէն). Դարձ յինչեց թըբամարեկն յովանուս եւ կոչակիցն սխմարն. Իւլին եւ կոչակիցն անխաթան: Դարձ յինչեց թըբամարեկն այր բարեղն կոչակիցն զիլիսն եւ հուսեղարայն յովեկին եւ ան ոչորմ տացեր: Դարձ յինչեց թըբամարեկն այր բարեղն եւ կոչակիցն զիլիսն եւ որչին յովանուս իբզն եւ միտան եւ զուսեղն մարման եւ սխմարան զուրլատեն եւ հոգոյ զուսարն սուրման լանն եւ ան ոչորմ տացեր: Դարձ յինչեց թըբամարեկն այր բարեղն եւ քանկանց յայտ անայլն փարձամ զանկանց զբնեանց սիով յայդոյն նյ եւ մեծաւ փառամարք տուցաւ զաս յիշատակ հոգոյ իւրոյ եւ ծնողացն եւ եղաւորն եւ որքոյն եւ զուսուրացն եւ քեւերն եւ ապականաց ամենեղեկս կեղանանցն եւ հանգրեղեցն եւ ամ արեան մեքաւորացն: Մահուանց յինչ եւ ի բերնով ան ոչորմ տան 'ի ժամ նր եւ հակաոր պատարարին (բաւ մի անթեւեկն) ցե այր բարեղն որ զնեց նր գիրք հայալ ընկեց իւրոց եւ ետ սո 'ի զուսն ըլ լուսնարին իւր հոգոյ յիշատակ եւ ամ զապականաց իւրոց յիշատակ ամն: Դարձ յինչեց թըբամարեկն բարեղն եւ կոչակիցն զիլիսն եւ որքոյ յովանուս. եւ իլչին եւ միտան եւ հարանքն սխմարան սխմարան զուրլատեն սուրմաննն որք կան կենդանիս 'ի վր (բաւ մի քերտան): Դարձ յինչեց թըբամարեկն այր բարեղն եւ կոչակիցն զիլիսն եւ

ճնօցքն զարարին եւ զուրբատեն, որդիքն աղա. սահն, եւ իլէն միտանն. եւ դատերէն. մարտնմ. սիրամարտն. գուրբատեն. եւ հոգոյ դուստրն սուրբանանն եւ եղբորն զուկտանն եւ քեւերն սիրամարտին. եւ հօրեղբորն սոք յովէֆին եւ կնոքն վայտին? եւ դատարն փարուն եւ սոկիկին, ամեն: Ած ողորմ ատարք սոք բարեպղին որ գնչն նք գորխ հայալ ընչնց իւրց. եւ նաւոր յիշատակ ի դուռն նք գրեցոր յուսաւորչին իւր հոգոյ յիշատակն եւ ծնօցան եւ նմ ազգականաց ամեն: (Գլխաւոր յիշատակարանիս վերջի խելիքն պատառ. տան, իրարու փակցուած եւ մաշուած էր. կարգոյի իխտ դժուարութեամբ, իսկ ենթագրեալ մասերը գրի նօտարարով):

— 37.

ՅԱՅՍՍԱԽՈՒՐԷ
?

ԹՈՒՂԹԷ 535. Էնքըն նշանակուած են ա-ծմա եւ յետոյ տաճական թուանշաններով 117-1. 11: — ՄԾԹՈՒԹՈՒԻՆ 36X25X13 սմ.: — ԳՐՈՒԹՈՒՆԻՆ ԵՐԿԻՍ, իւրաքանչիւրը 27X7.5 սմ.: — ԳԻՐ՝ քողոզիք. Թանայ՝ սնւ, վերնագրեքը, սկզբնատողն ու սկզբնատանը կարմիր. տող 37: — ՆԻԽԻՔ՝ Թուղթ: — ՎԱԶՄ՝ կաշնպատ փայտ: — ՄԱԳԱՂԱԹԵՍ ԳԱՀՊԱՆԱԿ՝ շկա: — ՀԱՆԳԱՄԱՆԻՔ՝ զոնացուցիչ. սկզբն թերթեք թափած, վերջն պակաս: — ԴԱՆԱԿ՝ ԹՈՒՂԹԷ ԷՆ 230 Եւ 231ա: — ԼՈՒՍԱՆԾԱԶԱՐԻՆԻՐԸ՝ գեղատարեղ եւ զարդարեղ միջակ զոք: — ԳՐԻՔ՝ Ատարել. ստացող Մահմեմի Սողոմոն. տեղ եւ թուական անյայտ:

Նոր վիճակներն կը պարունակէ ինչ որ թիւի 32, հոս կը պակի Թովհանէս իւրթեցի եւ աւելի է եղիտարին. բոս այսմ ձեռագիրն 1418 թուին յետոյ է եւ 1768 թուին ալ առաջ, ինչպէս կը տեսնուի վարել:

ԹԵԼԱՍԱԿԱՎՐՈՒԹԻՒՆԻՆԻՔ

Իխտ բազմաթիւ են, բայց շատ համառ. ասոնց մէկ ամենէն ընգար. ձան է՝

ԷՆ 51ա. Որ ողորմ ստացողը գրոցս մահգութ ողորմանին եւ ծնօցանքն իւրեկար յըլլաթին (այլուր միշտ հլուք) եւ եղիտարին (էլ 98ա իւրթեցի եւ հեղինարին) եւ եղարոցն փիլիպոսին Թեւեկին եւ շահարմարին եւ յովակիմին:

ԷՆ 250ա եղարայներուն վրայ կ'աւելան՝ «եւ հանգուցեալ սիրտնն եւ աւագիւնն (որ էլ շնջա կը գրուի — 1144)»:

ԷՆ 7 ա կը յիշուին Սողոմոնի քորեքը, «եւ քեւոցն թիլիվարդին մարիամին նաւէին եւ յուստիկին եւ առաքել գլչի ամեն»:

Վերջն ստացող մ'է Օհան, որ սկիզբը դրած է ընդարձակ յիշատակութիւն մը հետեւեալ ձեւով.

ԷՆ 8բ. Եղիտարն է յամանուր. օհանին ծնօցանքն շահեկին սովարին որդոցն սովանդին շահեկին գորգոցն եւ կողակցոյն իմը նարգիզին եւ իւր ծնօցանքն ներսեան եւ զօգակն որդոցն սարգիսն մատաօին գրեգորին յովարին եւ գուտին բուհհանին անգղապատին. Որ գնեցինը պայտառուրքս ի հայալ վատաօկոց եւ առիւնտը մեղոյ եւ երայք ի ձեռն մեր հոգեւ որ հայք գիժեր Հովանու Սահանու վարել զսահայիկն ի դուռն մատարախանի գեղի Սք հովանեւ եկեղեցոյն յըշատակ Արգ

հոգեւոր հայրը քայանոցք եւ ուսումնաւոր սարկաւորք եւ նախաւոր Ժողովուրդք որք հանդիպող սնոյ կապարով կամ օրինակելով կամ զպատմութեան քնն լռելով յիշեցէ նախ մի բերան եւ Ած ողորմ ստացէք օհանին եւ կողակցուն նարգիզին եւ ամենն արեւնայոյ մատարացն յիշեցէ ՚ի ճն եւ դուք յիշել լիլիք գաւառն եւ իւրում Անն: Գարսէ՛լ օվ լաւ պահեցէ վարձն ի քեզ ասցէ եւ օվ ողորմացէ եւ կամ վաճառեցէ եւ գրաւեցէ եւ անխամ պահեցէ գճ. Ժը. Հայրապետ՝ Նըզիլը ներքոյ մասցէ պատիժն կանխ յուրեյի եւ արիսի ասցէ. գրեցաւ գիր թվին. ամ. Ժէ փնտրարի. է օրն ձեռագր անդիտան ծառայ յովանեւս:

Օհանը շատ անը ստորին լուսանցքներուն վրայ ալ կը գնէ իր յիշատակութիւնը, որոնք նոր տեղեկութիւն մը չպարունակելով (բայց էլ 439 Երօրն փոխանակ Ներեւել), զանց վերենք հոս արտագրել: Եղիտարին են միայն

ԷՆ 383բ. Թիւ արժժէ (= 1768):

ԷՆ 451բ. մ'հոտի պողոտան որդոյ սորգոն եւ նմն արեւնայոյ մերձուրաց ընեքցոյիս եւ լաւողաց նծ ողբեցի:

38.

ԳՆԱԶԱՐԱՆ
?

ԹՈՒՂԹԷ՝ արդի վիճակին մէջ 151: — ՄԾԹՈՒԹՈՒՆԻՆ 28X19X5 սմ.: — ԳՐՈՒԹՈՒՆԻՆ՝ Երկական, իւրաքանչիւրը 28X7 սմ.: — ԳԻՐ՝ քողոզիք. Թանայ՝ սնւ, վերնագրեքը, սկզբնատողն ու սկզբնատողը ողորմակարմին եւ քալաղոյն: Տող՝ 27: ՆԻԽԻՔ՝ Թուղթ: — ՎԱԶՄ՝ կաշնպատ փայտ: — ՀԱՆԳԱՄԱՆԻՔ՝ շատ գեշ, գրեժէ անզոծածելի. սկզբնն եւ վերջնն պակաս, թերթեք պատած, փոսած ու միջակը: ԴԱՆԱԿ՝ ԹՈՒՂԹԷ շկա: — ԼՈՒՍԱՆԾԱԶԱՐԻՆԻՐԸ՝ ու զարդարեղ շկա: — ԳՐԻՔ՝ անյայտ ստացող Գուրապայ եւ ամուսինը Միւրաց տեղ եւ թուական անմասնօք:

ԹԵԼԱՍԱԿԱՎՐՈՒԹԻՒՆԻՆԻՔ. առանձին չկան, բայց տաղերուն վերջը երբեքն հիւսուած է տեսնաւորի ձեւով ստացողներուն անուր. ասոնց մէջ ամենէն ընդարձակներն են՝

ԷՆ 6ա. Երգոյս երգողին սիրով հայոցոցն գուրային եւ ծնօցանք նարին. Ալլ. եւ ոլղորմ] յն միս ծին միքառ ու[տաս]յին. զարմ ու զուսակին:

ԷՆ 53բ. եւ ողբեմա նծ բարձրելոյն գուրային եւ առ իւրոյն:

ԷՆ 74բ. այլ եւ ստացողն այս գանձարանի որդ սուրն գուրաղոյ հոյք տացէ նմա օրն նմ վարձը բարեաց գերեզմոյ արջոյութի:

ԷՆ 82ա. Սլլ եւ ստացողն նք գանձարանին գուրային եւ ծնօցանք նարին.

ԷՆ 83բ. Ոլղորմա միւրացին եւ կնոյ նարին:

ԷՆ 118բ. Սուրին ստացողն զուրային եւ միւրացին մեղքըն թ ողային:

Ենտին ստացող «տեր Եովհաննէս», բոլոր յիշատակութեանց մէջ ամենաներուն վրայ սեւ գիծ գաւելով իր անուրը գրեր է:

39.

Գ Ա Ն Ձ Ա Ր Ա Ն

ՊԳ. = 1444:

ԹՈՒՂԹԹՔ արի վճարին մէջ 260: — ՄԾԺՈՒ-
 ԹՈՒՂՆ 24X17X5 մ.: — ԳՐԻՈՒԹՈՒՆՆ արուր, միա-
 սին: — ԳՆԻ՛ արուրք: ԹՆԱՅԻ՛ սել. վնասքերը,
 սկզբնաստիկն ու սկզբնաստիկը կարմիր, կանաչ եւ
 սևաստիան կարմիր: ՏՈՂ՝ 25: — ԴՆԻՊ՝ արմաղկայ
 թուղթ: — ՆԱԶՄ՝ փրցուած հանուած է: — ՄԱԳԱՂԱ-
 ԹԾԱՆ ՊԱՆԳԱՆԱՆ չկայ: — ՀԱՆԳԱՄԱՆԹՔ կազմի քա-
 յակալութեան պատճառով ԹՆԻԹԻՆԹ ԹՆԻԹԻՆԹ
 սկզբին եւ վերջին քանի մը ԹՆԻԹ՝ պակաս: — ԴԱ-
 ՏԱՄԿ ԹՈՒՂԹ չկայ: — ՊԱՏԻՆՆԻՆԻՐ չկան. էլ 230ա
 կայ լուսնացաւոր մը շափազանց անարուեստ զար-
 րակերտ պարզ գլխատուած մը: — ԳՐԻՉ՝ Կարապետ
 քահանայ. ստացող՝ Ատոմ. տեղ՝ Ոստան. Թուական
 ՊԳ. = 1444:

ՅԻՇԱՏԱՍԱԿՐԻՈՒԹՅՈՒՆ ԷՆ ԷՆ ԹՈՒՂՆ ԲՈՒՅԻՆ
 Հոգոյ եւ մարմնոց քն նծ քօշկօս գաղտն Հոգոյ եւ
 մարմնոց սասցաւոյն քրքոց, Զատարին եւ ծնօրաց նորին
 եւ զկենսկցին նք:

ԷՆ 133ա. զմեզ որ գծող յիշեալ ի սք. (Կ՛ան
 կարճ քողեր կան կան էլ 47բ, 111ա, 116բ, 2 Չբ):

Տագերուն վերջ սասցող շատ անգամ Հնուեր
 է իր անուեր, որոնք զանց կ՛ընենք արտադրել. բայի
 յաջրոց երկուքէն՝ իրենց մէջ քանուած անծանօթ
 անուան գրածառուս:

ԷՆ 19ա. եւ նմ՝ արքան Երամին. որ ի մէջ
 գրատուն. բարեխառ լինին. վաղը զըզկին. եւ ծնն-
 զաց նորին:

ԷՆ 31ա. եւ արա արժան այն՛ը. Հանգստեան
 զատուն եւ գրելքին եւ ծննաւաց նոցայն եւ մը նմ. .

ԳԻՒՐՈՒՆ յԵՐԱՅՈՒԼՈՒՆ (էլ 269ա—26բ). Փառք
 ամենաքն Երբորգուն չկան Է եւ արդ Է Հոգոյն արքոյ: Որ
 եւ կայողութի՛ն անարժան եւ մեղաւոր եւ մեղա-
 թուայ: Եւ բազմա՛նք արդ կարողեա առուստան ք՛հի,
 որ զանուան ունիմ, եւ ոչ գրործ. հասանել ի յա-
 ւարտ քանձարանիս, որ աւրջատուեր պայծառացու-
 ցանէ. եւ ուշախաղցուեալ զկեկեղեցի եւ զմանկուս
 իւր: Որ ունի յիշեալ հասցեայ ծննդեանն, եւ յա-
 բուլթի, եւ նմ՝ տերանական ասունից. եւ արքոյ առա-
 ջելից, մարգարէից, Հայրապետաց, Գնդաւորաց, մար-
 տիրոսաց, Կուսակալի, եւ նմ՝ արքոյ: Առան որդ փա-
 փազանջ եղեալ, այսմ մարգարտաշար աստիւ նծանէր
 տանուստեր. ստոմ՝ եւ իւր կենսակցն զովաթ, եւ
 սասցալոց լրա բարի յիշատակ եւ հառու զայ. ի գուռն
 նք եւ գերամարտ նծանծին եւ նք գէրգեմ զաւրա-
 վարին զի մանկուսը նք կենկեղեցոց շարձարտիցն առ-
 վաւ. Գրգէլ՝ զ եւ եղանակելով ի քէրս արքանուր
 նծանծին եւ նք գէրգ զաւրաւորին եւ յիշեցնն ան-
 մուաց յիշմով ի նք յարաւթու իւրիւն, զստացող սու-
 ին, զասոմ՝. եւ զհայրն իւր ... մարն եւ զմայրն զնահ՛,
 որն եւ հարեգարտն իւր զակոր, եւ զկարապետ. եւ
 զկենսակցն իւր քուլթ ի իւրնուրն եւ ծննդոցն պետարին
 եւ հոխօթիմն. եւ երաւուն, փիլիթարմ, եւ քըւերցն
 շարարին եւ ք.—հարին. եւ այլ նմ՝ ազգականացն եւ
 արեան մերանարցն կենսակցոցն եւ հանգուելոցն, եւ
 ի ի բերանով եւ ուղիչ արտաւ նծ արքան սասցէք
 նոց, եւ մեղաց ընդալթ ինքերցէք յայ, որ ետ արել

զաւ քատեր այրն ստոմ, եւ իւր կենսակցն զովաթ, իւր
 սք. եւ կարապետ գծող, բարձում՝ աշխատութի՛ն եւ
 շանուք յանէն ասիկ, եւ բոս կարի իմում՝ յաւարտ
 հասուցի զաւ. շնորհալք եւ պարտութի՛ն նյ: Եւ արք
 քրեցաւ ար ս՛ մայրաքաղաք սասուն, ի գուռն լարեր նք
 անծանծին, որ է ծովաճայտաց ընք հովաճաւ սորին, եւ
 նք սանիանար նախապայնն եւ սքրին սարգի զաւրա-
 վարին, որ սակուն ճեմի: Եւ արք՝ քրեցաւ աս ի թուա-
 կանիս Հայրոց, պղգ: ի Հայրապետութի՛ն ան. ՏԻ քա-
 յարայից չը սք նծ ընք երկայն աւաւր արաղոց, եւ
 պահեցէ զնս ի լարէ, ամեն՝ Արգ: եւ եւ կարապետ
 գծարդու սորին, երես ի գետին քնելով մեզ, եւ աղա-
 ճեմ՝ շտաոս հրունաքացոյ, եւ զամենեւեան առհասարակ
 զմեծ եւ քիցոր, զի եւ զնս յ՛շման արժանի ասել՝
 զուճայնացեալ ի բարեաց գործոց՝ զեղաւոր յարգուոց,
 զպիղծս ի արքոյ, անխնայա յիմաստոց անփոյ ի
 մուտարաց, անկարգ ի կարգաւորաց, Գղուկանոս յան-
 մեղաց, անարուեստ ի յարտարարուոց, անբանս ի
 բանաստաց, զաղտնիչաց մեղաց եւ կրկու բառ.
 բառով՝ Դոսոպուլ ոգի կրարարան զգրին, եւ զմեծ
 պոպ իմ յունեն ք՛հ. եւ զնծաւզն իմ՝ զհայրն իմ՝
 գրտեփանս եւ զմայրն իմ՝ զփառչ, եւ զբայրն իմ՝ զար-
 մանի եւ զեղբայրն իմ՝ զսովան ք՛հ, որ հանգուաւ ի
 քն. եւ զայլ նմ՝ արեան մերձաւորն իմ. զկենսակցն իմ,
 եւ զհանգուցեալսն ՚ի քն, եւ եղբայրական սիրով, եւ
 հայրական զթով յիշեցէ զմեզ ի նք յարաւթու մեր,
 եւ ինանասար բերանով մեծ նծ սքրնի սասցէք. եւ
 մը բազում մայրն եւ անարժան գործոցն թողութի՛ն
 ինքերցէք յարժանծին նյ: եւ նծ յիշողաց արքանոցն
 ամեն: Գարնաւ յիշեցէ ի քն, զպատասուր եւ զն-
 բախաւորք, նք ուխտոս, զնմասուն եւ զանկարեալ
 եւ զնծանայնաւորս շարունակ զսովանէ, եւ զտանիսանս
 հերգեա, եւ զնծատուր վարդանն, եւ զարբաճմ
 արանայով հրունայով, որ առահարք եղև քրքոյ, եւ
 եւ յայսմ ասի, փոխեալ ե քն. եւ զմարտն մահաճա-
 սին, որ մանկան կոչիրենց կոչի, եւ զհոհանէս կրո-
 նասուն եւ զայլ ամ՝ հաւատացեալ ննջեցեալ, որ ընք
 հովանուս. նք կենկեղեցոց հանգուցեալ են եւ եղեալ
 ի որ ուխտոս. պալ լիկ վանք կոչեցաւ. թէ ի վարդա-
 պետաց են, թէ ի կրտսերաց, թէ ի քահանայից, ին
 ի սարկաւորաց, թէ ի մենակեցոց թէ յաշխարհկա-
 նայ, թէ ի յարանց են, թէ ի կանանց, թէ ի ներոց
 են թէ ի արչոյց, դասակի եւ պակակից արտայն քն
 նծ, արքոյ ասացեալ, նք վարդապետոց եւ արչոյ Կու-
 սիրոսաց Կուստանց, զկենարար ար իոյ ջաղն.
 զգեղեցէ քն Ած ի հոխի Կուստան զլ յախար սոցոս, եւ
 բաւասցէ յարն վերին Կուստան եւ թողութի՛ն շնոր-
 հեցէ նմ՝ սխանաց նք այն նծ մեր, եւ դասեցէ ի
 դաս նմ՝ արքոյ եւ սիրոյց անուան իւրոյ ի միւսուս
 գամ՝ զպալուսենն իւրոյ՝ ամեն: Գարնաւ յիշման ար-
 ժանի արարէք, զայժմու չը սպասարք, եւ զգործ
 ծաւորք նք ուխտոս, որ կան ծաղկեալ, պէսպէս առա-
 քնութի՛ն, եւ նք մարտէք աշխատն ի նք կենկեղեցոց
 դուստ: Կան եւ առակից զանրին հոգով, եւ զանա-
 բառն մարմնով, զսովանով վարդապետ, եւ զպատաս-
 կան եւ զնորակ կրտսերն զմարտիրոս, եւ զանփա-
 նոս կրտսերս, որ պատմաւ եղև նք աստիկ, եւ
 զբարանեալ կրտսերն զնծատուր, որ յայսմ ասի,
 ընկալաւ զառակարգութի՛ն նք ուխտոս, զոր սք նք
 հովանի լիցի նմս եւ յաղեց զպոքս նք ի բարև են

զընտրեալքն եւ զգոգեալքն ի մարդկանէ. զգրասանուիչ եպիսկոպոսքն, զաջ սինն. եւ զաջ յոհանէս, եւ զսովա- նէս եւ զպետրոս կրօնաւորքն, զգերացեալքն մարմնով եւ զմակաջեալքն հոգով, եւ զհեզահոգի կրօնաւոր յշնանէս փակակաշն եւ զատուքիի կրօնաւոր շտաբել եւ զթաղէսս, եւ զԹճմաս անրիծ (անուն մը պատ- առած) մահաբախ եւ զպարսկուս մահաբախ (2 բառ պատ- առած) նք եկեղեցեացս եւ զշաղար (2 բառ պատառած) զգործաւոր եւ զերսիսաւոր շարունակութիւնը կրօ- սուած է) :

(Ըրբ-ճ-ի-ի-է) ԶՐԱՉՅԱՏ ԵՃՈՒՇԱՅ

ՄԱՐԿՆԵՐԻ ԵՎ ԵՎԵՆԵՐԻ ԿՐԹԱՎԵՐԻ ՎԵՐՈՒՄ

Ճնարագիր պահպանակներու հա- ռարածոյիս մէջ — հին հայերէն յունար- րէն շատիկներէն երթայեցերէն սու- մարներէն եւն շեղաներով — ունիմ մագաղաթեայ երկու Թերթ պահպա- նակներ, որոնք սիգրելարար 36×26 սմ. ծաւալով գրքի մը մաս կազմած են, եւ ապա, զատուելով իրենց աւթոյղէն, իրարքանչիւր ծալորած է իր կտակն, եւ իբր պահպանակ գործածուած 26×18 ծաւալով գրքի մը սիգրել ու վերջը: Այս պահպանակներու մագաղաթը, թեեւ շատ յիփուած, բայց այնքան աչ- կոտրք չէ: Ա. պահպանակին մէկ պա- տառուածքը ոտիչ արբագոյն մագա- ղաթի կտորով մը կարկտուած է, գրու- Թեանէն առաջ: Ընդհանրապէս շատ պահ- պանուած են այս մագաղաթները, յեցի հետքեր գրեթէ չկան անոնց վրայ: Միայն ծալքին հանդիպած տողերն են որ կամ ծակօկոտելով կամ ծալքնդէն մաշելով անընթեանի դարձած են մա- սաւթ: Ա. պահպանակը աւելի հեւ- ցած է:

Դեղնորակ մագաղաթին վրայ բայց կարմիր թանաքը մնացած է գրեթէ անւեղծ: Գրութիւնն է երկխիւն: Սխանակ ներք երկու սմ. յռանցքով մը կը զատուին իրարմէ, ունենալով 24.5×8.5 սմ. ծաւալ՝ մագաղաթներու սկզբնու-

կան ձեռին նայելով: Անէն սխանակ 24 տող ունի. որով երկուս պահպանակ- ներս ունին 192 տող գրուած: Իրար- քանչիւր գրի մեծութիւնն է միջին հա- ջուով 5×4 հզ.մ.: Ռատումնաիրտու- Թեանց դիւրութիւն մ՞ընծայելոն հա- մար, Թուագրեցի մէն մի սխանակի տողերը:

Չարդագիր չկայ պահպանակ- ներուս վրայ. աւթոյղ գրչութիւնն է միջին մարտպեան: Գրչութեան արտու- ետի տեսակետով՝ պահպանակներս կը ներկայացնեն շատ ինամուած աշխա- տութիւն մը. բայց իբր ընդորհակտու- թիւն գերծ չեն թերութիւններէ. տա- րասիրայներ, աւելի կամ պակաս դրոշած տաւեր կամ փակեղ յաճա- իտեպ են անոնց մէջ: Կետարտու- Թեան, ինչպիս եւ տողարարձի մաս- նաւոր դրոշմեան մը չէ հետեւած գրիչը: Էի տեղ է գործածուած է նոյն խի բայերու երրորդ դեմքին մէջ:

Գրչութեան ժամանակին եւ գրչին նկատման շունիք ինչ ծանօթու- թիւն: Թերեւս գրչութեան արտուետը հիմ մ՞ընծայէ ժամանակը ձրելոն հա- մար:

Անեւնցն հաւանակներու Թեանք, Բ. պահպանակը ուղղակի շարունակու- թիւնն է Ա. պահպանակին:

Հատուածներս մեզի կու տան եր- կու նոր բաւեր. 1. խ ա ց ա կ ե ի կ ր ա մ հ ա ց ա կ ե ի եւ 2. պ ա ր գ ե ա մ ա ն ք :

1. Անուշտ նոյն պիտի նկատենք հ ա ց ա կ ե ի եւ խ ա ց ա կ ե ի բայերը, որ հաւանարար պէտք է նշանակեն ծ ա խ- ս ե ի, ս պ ա ո ե ի, պ ա կ ս ե ց ն ե ի: Այս հասկացողութեամբ կը փորձեմ թարգ- մանել նախարասութիւնը ուր գործու- ծուած է բառս. “Ասան գի այնուհետեւ ձեզմէ ոչ որ դիւրութեամբ մաս մը պիտի ծ ա խ ս է իր ոսկիէն կերակրելոն համար աղքատները. երբ ինքը կը նախ